

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN YAPISI VE SORUNLARI

Doç. Dr. Fetullah AKIN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisat Bölümü

ÖZET

Döviz kurundaki yükselmelere karşı Türk bankacılık sektörünün dayanıklılığının hangi ölçüde olduğunun tespiti çok önemlidir. Bu durum, Türk Bankacılık sektörünün bilançolarından hareketle analiz edilmiştir. Türk bankalarının sermaye yapılarının güçlü olduğu, toplam aktiflerinin hızlı bir şekilde arttığı, kârlılık oranlarının yükseldiği, takipteki alacakların oransal olarak çok düştüğü, mevduatlarından daha fazla kredi verebildikleri ve döviz açık pozisyonlarını tamamen kapatıp döviz fazlasına sahip oldukları görülmektedir. Türk Bankacılık sektöründe mevduat vadelerinin çok kısa olduğu ve yabancı para mevduat oranının Türk parası mevduat oranını aştığı görülmektedir. Ayrıca Türk bankacılık sektörünün Avrupa Birliği ülkeleri ile mukayese edildiğinde çok küçük kaldığı ve bu sebeple mudilerin bankacılık sektörüne güveninin düşük seyrettiği olumsuz sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: bankacılık, bankacılık sektörü, finansal erişim

PROBLEMS AND STRUCTURE OF TURKISH BANKING SECTOR

ABSTRACT

It is very important to determine the extent of the resilience of the Turkish banking sector against the increase in the exchange rate. This situation was analyzed from the balance sheets of the Turkish banking sector. It is seen that

the Turkish banks have strong capital structures, their total assets increased rapidly, their profitability ratios increased, NPLs decreased substantially, they gave more loans than their deposits and they closed their foreign exchange open positions and they had foreign exchange surplus. It is observed that deposit maturities are very short in Turkish Banking sector and the foreign currency deposit ratio exceeds the deposit rate of Turkish Lira. In addition, the Turkish banking sector is very small compared to the European Union countries, and therefore the confidence of depositors in the banking sector has been observed to be low.

Keywords: banking, banking sector, financial Access

GİRİŞ

1929 büyük dünya buhranı da dâhil olmak üzere, dünyadaki ekonomik krizlerin hemen hemen hepsi finansal piyasalardaki kriz ile başlamıştır. Ekonomik verilere bağlı olarak bu piyasalarda krize yol açacak volatiliteler meydana gelebilir. Bilindiği gibi, bir üründe yaşanan fiyat oynaklığı volatiliteler olarak tanımlanıyor ve ekonomide hareketliliğin yaşandığı ülkelerde sıklıkla araştırılıyor. Finansal piyasalarda önemli bir yeri olan volatiliteler, belirsizliğin yükseldiği dönemlerde ön plana çıkıyor. Panik, finansal piyasalarda başlar. Finansal piyasalardaki panik ve volatilitenin yüksek olması tedrici olarak reel sektörü de etkileyerek, ekonomik krize, üretim düşüşüne ve istihdamın azalışına yol açar.

Meydana gelecek bir dalgalanma ve paniğe karşı finansal piyasaların bunu masedecek tarzda sağlam tutulması, ekonomik krizi önlemenin en önemli ve birinci şartıdır.

Mal ve hizmet üretimi olarak ifade ettiğimiz reel sektörün gelişimi, işlemesi, büyümesi büyük ölçüde finansal sektörün varlığına, gelişmişlik derecesine, işleme mekanizmasına bağlıdır. Finansal sektörü iyi işlemeyen, güçlü olmayan bir ekonominin reel sektörü de zayıf kalır. Reel sektörün arkasındaki en güçlü destek şüphesiz ki finansal sektördür.

Finansal piyasalarda krizin ortaya çıkması, ekonomiye olan güvenin sarsılmasıyla başlar. Ekonomiye olan güvenin derecesi ise ekonomik verilere bağlıdır. Devletin ekonomiyi idare etmesi bakımından; bütçe açığı, devlet iç ve dış borçları ile cari açığının GSYH' a oranları önemli kriterlerdir. Ekonomi aktörleri, bu kriterlere bakarak finansal piyasalardaki pozisyonlarını belirlemeye çalışır. Bu aktörlerin finansal piyasalardaki pozisyonları, bu piyasalardaki istikrarı belirlemede çok önemli olmaktadır.

Ekonomi aktörlerinin hassasiyetleri; gelişmiş ülkelere göre gelişmekte olan ülkelerde; büyük ekonomilere göre küçük ekonomilerde daha yüksektir. Dolayısıyla gelişmiş ve büyük ekonomilere göre, küçük ve gelişmekte olan ekonomilerde ekonomik kırılganlık daha yüksektir. Bu çerçevede ülkenin idare edilebilir olması, siyasi istikrar ve yönetilebilirliği de ekonomi aktörlerinin güvenini önemli ölçüde etkilemektedir.

Finansal piyasaların en önemli aktörü şüphesiz ki, bankalardır. Bunun için Türk bankacılık sektörü, bilançolarından hareketle geniş bir şekilde analiz edilmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu bakımdan bankaların; sermaye yapıları, borçları ve açık pozisyonlarının sürdürülebilir durumda olması gerekir. Dolayısıyla bankaların volatiliteye, paniğe ve saldırılara karşı dayanıklı olmaları önemli olmaktadır. Bu makalede Türk bankacılık sektörünün bilançoları incelenerek krize karşı dirençleri analiz edilmiştir.

1. TÜRK BANKACILIK VE FINANS SEKTÖRÜ

Bankacılık sektörü, Türk finansal sisteminin en önemli unsuru olmasının yanında tüm ekonomiyi etkileyen büyük bir sektördür. Bankacılık sektörü ekonomide kaynak aktarımına aracılık eden finansal sistemin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bankacılık sektörünün finansal sistem içindeki nispi payı, iktisadi ve sosyal gelişmenin seviyesine bağlı olarak her ülkede farklılık gösterebilmektedir.

Finansal sistem içinde bankacılık sektörünün nispi payı, genellikle sosyal ve iktisadi gelişmeye paralel olarak azalmaktadır. Türkiye’de de zaman içinde bankacılık sektörünün finansal sistem içindeki payı azalmış olmakla birlikte hala çok yüksek düzeydedir.

Türkiye’de finansal sistem içinde bankalar dışında Sigorta Şirketleri, Menkul Kıymet Yatırım Fonları, Finansal Kiralama Şirketleri, Emeklilik Fonları, Menkul Kıymet Aracı Kurumları, Tüketici Finans Şirketleri, Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları ve Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları yer almaktadır.

Türkiye’de 2009 yılı itibarıyla finansal sistemin bilanço büyüklüğünün %88,3’ünü bankacılık sektörü oluşturmaktadır (TBB Bankacılık Çalışması, 2012). 2001 yılı sonrasında finansal kesim içinde yer alan diğer kollarındaki gelişmelere karşın bankacılık sektörünün sistem içindeki ağırlığı açık ara sürmektedir.

Finansal sisteme erişmenin en önemi araçlarından bir tanesi bankacılık sektörüdür. Türk Bankacılık Sektöründe Aralık 2017 döneminde, 33 adet Mevduat, 13 adet Kalkınma Yatırım ve 5 adet Katılım Bankası olmak üzere top-

lam 51 banka olduğu görülmektedir. Bankacılık sektörünün bir önceki çeyreğe göre (Eylül 2017) şube sayısı 78 adet, personel sayısı 1392 kişi azalmıştır. Aralık 2017 dönemi itibarıyla şube sayısı 11.585 adet ve personel sayısı 208.280 kişidir (BDDK 2017).

Ticari Bankalar: Mevduat bankaları olarak da ifade edilen ticari bankalar, bankacılığın çatısını ve en önemli yapısını oluştururlar. Ticari bankacılık, para ve paranın ikamesi olan menkul değerlerin alım ve satım faaliyetleri yapan aracı kurumlar olarak tanımlanabilir. Ticari bankaların esas fonksiyonu; tasarruf sahiplerinin tasarruflarını toplamak ve bu fonları hem kendileri hem de milli ekonomi için mümkün olan en uygun alanlarda, özellikle reel ekonominin finansmanında kredi olarak değerlendirmektir (Erdem, E. 2014: 166).

Ticari bankaların başka önemli özelliği ise merkez bankalarına benzer şekilde satınalma gücü yaratmalarıdır. Vadesiz mevduatta yarattıkları kaydi para, satınalma gücüne en iyi örnektir. Ticari bankalar; gerçek kişilere, firmalara, diğer mali kurumlara, devlete veya dış aleme açtıkları kredilerin büyük bir bölümünü kendi ürettikleri para ile karşılamaktadırlar. Ekonomi aktörleri, ticari bankaların ürettikleri satınalma gücünü ödeme aracı olarak kullanmaktadır.

Ticari bankalar, sanayinin gelişmesiyle birlikte, özellikle döner sermaye ihtiyaçlarını karşılamak üzere sanayinin finansmanını da sağlama noktasında önemli bir görev daha üstlenmişlerdir. Sanayi kuruluşlarının; ham madde almak, ücret ve vergi ödemek gibi ihtiyaç duydukları orta vadeli finansman için gerekli krediyi ticari bankalar sağlamaktadır. Ticari bankalar, bazen de daha büyük yatırımlar için kredi taleplerini karşılama yerine, sanayi kuruluşlarıyla işbirliklere girmişlerdir (Ergin, F. 1980).

Ticari bankaların müşterilerine yaptıkları başka hizmetler şöyle sıralanabilir:

Müşterilerin emirleriyle havale yollamak veya almak, tahvil ve hisse senetleri emisyonuna aracılık yapmak, bunların faiz ve temettü kuponlarını ödemek, itfa edilmiş senetlerin bedellerini tahsil etmek, kefalet mektubu ve kabul kredisi vermek, kiralık kasalar servisini işletmek, plasman konularında danışmanlara yardımcı olmak, sigorta poliçeleri satmak, kredi kartları ve banka kartları ile müşterilerinin ödeme yapmalarını sağlamak, yabancı ülkelerden kredi arayan veya oralarda pazar açmak isteyenlere gerekli hizmetleri temin etmek...

Katılım bankacılığı: Katılım bankacılığın oluşturulma düşüncesi çok eskilere dayanır. Bütün semavi dinlerde faiz yasaklanmıştır. Semavi dinlere inanan nüfusun hatırı sayılır bir kısmı, mevcut bankacılık sistemini faiz yönünden

dolayı dini açıdan doğru bulmamaktadır. Bu kesimlerin tasarrufları genellikle iddihar (gömüleme) edilmekte ve ekonomiye kazandırılmamaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu iddiharlar, çoğunlukla para ikamesi yoluyla ya yabancı para ya da altın olarak evlerde saklanmaktadır. Bunun ekonomik olarak iki açıdan olumsuz sonucu ortaya çıkmaktadır:

Bir yandan ülkenin çeşitli zorluklarla ve teşviklerle kazandığı döviz iddihar edildiği için ekonomiye katkısı azalmakta, dövize olan ihtiyacın şiddeti yükselmekte, diğer yandan yatırımlar için tasarruf yetersizliği yaşayan bu ülkelerin var olan tasarrufları da iddihara gitmektedir.

İslam dünyasında 1960'lardan beri faizsiz bankacılık sistemi "İslamcı" entelektüel çevrelerde yoğun bir şekilde tartışmakta ve önemli bir taraftar bulmaktadır. İşte katılım bankacılığı, bu anlamda ekonomide önemli bir ihtiyacı gidermekte ve iddihar probleminin çözülmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. 1963 yılında Mısır'da katılım bankacılığı veya faizsiz bankacılık olarak "İslam Tasarruf Bankası" kurulmuştur. 1975 Yılında Suudi Arabistan'da, Türkiye'nin de iştirak ettiği "İslam Kalkınma Bankası" kurulmuştur. Günümüzde, başta ABD olmak üzere çoğunlukla Müslüman ülkede çok sayıda katılım bankası mevcuttur.

Türkiye'de ilk defa 1983 yılında Bakanlar Kurulunca alınan bir kararla "Özel Finans Kurumları" başlığıyla katılım bankacılığın kuruluşuna müsaade edilmiş, 1999 yılında yapılan bir değişiklikle Bankalar Kanunu kapsamına dâhil edilmiş, 2005 yılında düzenlenen bankacılık kanunu ile "Özel Finans Kurumları" ismi, "katılım bankacılığı" olarak değiştirilmiştir.

Kalkınma ve Yatırım bankacılığı: Kalkınma bankaları daha çok gelişmekte olan ülkelere, yatırım bankaları ise gelişmiş ülkelere faaliyet göstermektedir. Yatırım bankaları; sermaye piyasası gelişmiş ülkelere atıl fonlara sahip kurumsal yatırımcılara, fonlarını menkul değerlerin alım ve satımı ile değerlendirmelerinde aracılık ve danışmanlık yapan, işletmelere doğrudan kredi vermeyen, ancak işletmelerinin orta ve uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılayan finansal kuruluşlardır. Yatırım bankaları, fon ihtiyacı duyan firmalara menkul değerlerinin satışına aracılık ederek, satarak, teminat vererek, bunlara danışmanlık yaparak, bu firmaların ihraç ettiği tahvillerin faizi ve anapara ödemesini garanti ederek faaliyette bulunurlar (Erdem, E. 2014: 232).

Kalkınma bankaları ise, gelişmekte olan ülkelere sermaye yetersizliği çeken firmalara veya büyük sanayi firmalarının yapacağı yeni yatırımlara kaynak ve teknik yardım sağlayarak sanayi gelişmeyi hızlandırmak amacıyla güden finansal kuruluşlardır. Ancak Türkiye'de yatırım ve kalkınma bankaları ayırımı yapılmamıştır. Bu alanla ilgili kurulu olan bankalar, hem yatırım hem

de kalkınma bankalarının faaliyetlerini yürütmektedir. Kamu sermayeli Türk Eximbank, İller Bankası ve Türkiye Kalkınma Bankası en önemli üç banka olarak Türkiye’de faaliyet göstermekte, diğer on yatırım ve kalkınma bankası ise özel sermayeli bankalar olarak faaliyet göstermektedirler.

Türkiye’nin gelişmiş ülkelerin düzeyine gelebilmesi için bankacılık içinde reel sektöre uzun vadeli kredi imkânı veren yatırım ve kalkınma bankacılığının gelişmiş olması gerekirdi. Ancak Türkiye’de böyle bir bankacılık yapısı mevcut olmayıp bankaların yarısından fazlası mevduat bankasıdır (BDDK, 2015). Mevduat bankacılığı ise uzun vadeli kredi verme imkânına sahip değildir.

2. FİNANSAL ERİŞİM

Yatırımların kaynağını tasarruflar oluşturmakta, gerekli yatırım için iç tasarrufun yeterli seviyede sağlanması iktisatçıların üzerinde çok vurgu yaptığı önemli bir konu olmaktadır. Yatırımların kaynağını oluşturacak tasarruflara aracılık eden ise bankalardır. Bankalar, kendilerine yatırılan tasarruflar ya da fonların miktarı kadar üretime katkıda bulunabilirler. Bir ülkede finansal site-me erişim düzeyi; tasarruf edilen fonların ekonomiye kazandırılma düzeyini belirlediği gibi, tasarruf miktarının da belirleyicisi konumundadır. Başka bir ifadeyle; bir ülkede finansal sisteme erişim düzeyi arttıkça, tasarruf miktarı artmakta ve tasarruf edilen fonların ekonomiye kazandırılması sağlanmaktadır.

Finansal erişim, bir ülkede herhangi bir finansal kurumda herhangi bir hesabı olan yetişkinlerin oranı olarak tanımlanmaktadır. Akademik çalışmalar, finansal hizmetlere erişimin finansal gelişim ve ekonomik kalkınma ile yakından ilgisi olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, finansal erişimin ve derinliğinin yükselmesinin, yoksulluğu azaltıcı ve gelir dağılımını düzeltici etkileri tespit edilmiştir (TCMB 2011).

Birçok gelişmiş ülkede, finansal hizmetlere erişim oranı yüzde 90’lar seviyesinde olup, bir banka hesabı olmayan kişilerin sayısı çok sınırlıdır. Gelişmiş ülkeler, toplumun bu en “uzağındakileri” bile, sisteme kazandırmayı amaçlayan yeni programlar ve yeni finansal teknikler geliştirmeye çalışmaktadır. Hatta bazı gelişmiş ülkelerde, belirli finansal hizmetlere erişim olmadan, bir insanın barınma, gıda, eğitim, iş, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını yeteri kadar karşılayıp karşılayamayacağı tartışılmaktadır. Mesela yetişkin kişilerin finansal sisteme erişim oranları, Hollanda’da %100, Almanya’da %97, İngiltere’de %91’dir (Türkmenoğlu, S. Y. 2017). Bunun aksine, birçok gelişmekte olan ülkede ise genel olarak toplumun yarısından fazlasının hatta bazı bölgelerde yüzde 95’inin finansal sistemin dışında olması dikkat çekmektedir. Türkiye’de ise yetişkinlerin finansal site-me erişim oranı %51’dir (TCMB, 2011).

OECD (2005) araştırmalarına göre, sistem dışında kalan kişi ve kurumların sistem içine çekilmesiyle, bir ülkede tasarruf miktarı önemli lude artmaktadır. Artan tasarruflar da sermaye birikimini desteklemekte, ekonomik büyüme ve istihdama hizmet etmektedir. Ayrıca, birçok birey için artan tasarruflar ile gayrimenkul edinmek mümkün olmaktadır. Vatandaşların ev sahibi olmak gibi uzun dönemli yatırımlara yönelmesi, ülkeye bağlılığın artmasına ve suç işleme eğilimin azalmasına katkıda bulunmaktadır. Diğer yandan, yasal finans kurumlarını kullanmaya başlayan birçok kişi ve kurum, tefeciler gibi alternatif aracıardan kurtularak finansman maliyetlerini düşürebilmektedir. Yasal finans kurumlarını kullanmaya başlayan özel ve tüzel kişiler, aynı zamanda kanun ve düzenlemelerin koruması altına da girmektedir, ayrımcılığa ve suistimale karşı yasal bir sığınağa sahip olmaktadır. Sisteme dâhil olan kişiler, ödemelerini elektronik ortamda daha düşük maliyetle yapabilmektedir. Ayrıca, daha çok kişinin sisteme katılması, bankaların ve diğer finans kurumlarının daha çok müşteri sahibi olması demektir. Bunun da, bankaların krliliğını artırması, müşteri ve bölge çeşitlendirmesi yoluyla kredi riskini azaltması halinde, finansal istikrara olumlu katkısı olmaktadır. Diğer yandan, daha çok kişinin ve kurumun yasal finansal sistemin içine çekilmesiyle, para ve maliye politikalarının daha etkin olarak uygulanması mümkün olabilmektedir (TCMB, 2011).

Dört başı mamur bir finansal sisteme sahip olmayan Türkiye’de; tahvil piyasası henüz istenilen noktaya gelmemiş olup sigorta şirketleri ve emeklilik fonları ise son yıllarda verilen teşviklerle geliştirilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla, finansal sistemin tüm gereklerine sahip olmadığı için Türkiye’de finansal sistem, bankacılık odaklı yürümektedir. Türkiye gibi tasarruf yetersizliği dolayısıyla sermaye sıkıntısı çeken bir ülke için ise finansal sistemin gerekliliği, çeşitliliği ve önemi ise ortadadır. Ancak Türkiye’de bankacılık sektörü de istenilen düzeye çok geç kavuşmuş, hatta çoğu zaman ülkede ortaya çıkan ekonomik krizlerin nedeni olmuştur.

3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİşKİN BİLANÇO ANALİZLERİ

Aşağıda yer alan Tablo 1.’de izleneceği gibi, zaman içerisinde Türk Bankacılık Sektörünün aktif büyüklüğünde sürekli artış gözlemlenebilmektedir. Türk Bankacılık Sektörünün aktif büyüklüğü Aralık 2017 döneminde bir önceki yıla göre %18 artarak 3.225 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Türk bankacılık sektöründe zorunlu karşılıklar ve nakit ve nakit benzeri kalemlerdeki artışa bağlı olarak Aralık 2017 yılında Aralık 2010 yılına göre 4,5 kat artmıştır. Likit aktiflerdeki bu artış; TCMB’nin likidite yönetiminde para politikasını daha çok destekleyici bir konuma getirmesi ve Rezerv Opsiyon Mekanizması ile ilgili olarak döviz ve altın cinsinden tutulan zorunlu karşılıkların yükseltilmesinden kaynaklanmıştır (Işıl, G. ve diğerleri, 2016).

Tablo 1.'de, bilanço kalemlerinin yükümlülük bölümünde ise mevduat toplamı 2010 yılında 617 milyar TL'den 2,77 kat artarak 2017 yılında 1 trilyon 711 milyar TL'ye yükselmiştir. Önemli ölçüde hane halkı ve şirketlerin tasarruflarından oluşan mevduatların çok büyük artış göstermesi yatırımlar için önemli bir kaynak sağlanabildiği anlamına gelmektedir. Türk ekonomisinin daha ileri bir teknolojik düzeye gelmesi bakımından yapısal bir değişim ihtiyacı içinde oluşu ve daha yüksek bir büyümeyi hedeflemesi bakımından mevduatlardaki artış bu iki değişmeyi destekleyici niteliktedir.

Tablo 1: Bankacılık Faaliyetlerine İlişkin Seçilmiş Bilanço Kalemleri (Milyar TL)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Varlıklar								
Nakit Ve Nakit Benzeri Kalemler*	107	116	104	125	124	151	222	262
Zorunlu Karşılıklar	-	50	99	155	172	206	184	227
Krediler	525	682	794	1.047	1.241	1.485	1.734	2098
Takipteki Alacaklar (Brüt)	19	19	23	29	36	48	58	64
Menkul Değerler	287	285	269	286	302	330	352	402
Diğer Aktifler	69	65	81	90	119	186	238	270
Toplam Aktifler	1.007	1.217	1.370	1.732	1.994	2.357	2.731	3.258
Yükümlülükler								
Mevduat	617	695	771	945	1053	1.245	1.454	1.711
Bankalara Borçlar	104	183	196	294	293	361	418	475
Repo İşlemleri	57	96	79	119	137	157	138	99
İhraç Edilen Menkul Kıym.	3	18	37	60	89	98	116	145
Özkaynaklar	134	144	181	193	232	262	300	359
Diğer Yükümlülükler	92	81	76	121	190	234	305	468
Toplam Yükümlülükler	1.007	1.217	1.370	1.732	1.994	2.357	2.731	3.258

* Nakit, Merkez Bankası, Para Piyasası Ve Bankalardan Alacaklar Kalemlerinin Toplamından Oluşmaktadır. Kaynak: BDDK, "Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri" Raporlarından Derlenmiştir.

Aşağıda yer alan Tablo 2.'ye bakıldığında, bankaların aktif yapısının yarısından fazlası krediler kaleminden oluşmaktadır. 2016 yılında kredilerin toplam aktiflere oranı %63,5 iken, 2017 yılında bu oran %65,5'e çıkarak ufak bir

artış göstermiştir. Menkul kıymetler kaleminin son iki yılın toplam aktif yapısı içerisindeki oranlarına bakıldığında ufak bir azalış görülmektedir. Menkul Kıymetlerdeki bu azalış, nakit ve nakit benzeri değerlerin ve diğer aktiflerin toplam aktifler içerisindeki payının artması sayesinde dengelenmiştir. Menkul değer alım satımı bankanın asli bir fonksiyonu olmadığı için, menkul değerler cüzdanındaki azalışın sebebi, faiz getirisinin muhtemelen 2017 yılı için avantajlı olduğu yönündedir. Bu sebeple, banka kredi verme işlemini bir önceki seneye nazaran arttırmış, menkul değerlere daha az fon yatırmıştır.

Tablo 2: Son İki Yıl İçin Bankacılık Faaliyetlerine İlişkin Seçilmiş Bilanço Kalemlerinin Yüzde Yöntemine Göre Analizi (Milyar TL)

Yıllar	2015	Oran	2016	Oran	2017	Oran
Varlıklar						
Nakit Ve Nakit Benzeri Kalemler	151	6,41	222	8,13	262	8,12
Zorunlu Karşılıklar	206	8,74	184	6,74	227	7,01
Krediler	1.485	63,00	1.734	63,49	2098	65,5
Takipteki Alacaklar (Brüt)	48	2,04	58	2,12	64	1,00
Menkul Değerler	330	14,00	352	12,89	402	12,46
Diğer Aktifler	186	7,89	238	8,71	270	8,37
Toplam Aktifler	2.357	100,00	2.731	100,00	3.258	100
Yükümlülükler						
Mevduat	1.245	52,82	1.454	53,24	1.711	53,05
Bankalara Borçlar	361	15,32	418	15,31	475	14,72
Repo İşlemleri	157	6,66	138	5,05	99	3,06
İhraç Edilen Menkul Kıym.	98	4,16	116	4,25	145	1,00
Özkaynaklar	262	11,12	300	10,98	359	11,13
Diğer Yükümlülükler	234	9,93	305	11,17	468	14,51
Toplam Yükümlülükler	2.357	100,00	2.731	100,00	3.258	100

Kaynak: BDDK, “Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri” Raporlarından Derlenmiştir.

4. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN SERMAYE YETERLİLİK ORANLARI

Bankacılık sektörünün dayanıklılığı ve sağlamlığı açısından sermaye yeterlilik oranı önemli bir göstergedir. Sermaye yeterlilik oranı, bankalarının öz kaynaklarının risk ağırlıklı varlıklara oranı olarak belirlenmektedir. Sermaye yeterliliği hesaplamasında, risk ağırlıklı varlıkların %91’i kredi riskine esas

tutardan, %7'si operasyonel riske esas tutardan ve %2'si piyasa riskine esas tutardan oluşmaktadır (BDDK, 2017)

Tablo 3.'de izleneceği gibi, Türk Bankacılık Sektörünün sermaye yeterliliği oranı Aralık 2017 döneminde %16,87 olarak gerçekleşmiştir. Banka sahipliklerine göre oranlar ise kamu %17,41 yerli özel %17,26 yabancı %24,40 olarak gerçekleşmektedir. Bankacılık sektörü sahiplik grupları ayrımında kamu, yerli özel ve yabancı banka gruplarının sermaye yeterliliği oranı sektör ortalamasının üzerindedir.

Öz kaynaklarda 2010 yılına göre 2017 yılında yaklaşık 3 kat artmıştır, ancak, bankaların toplam pasif içindeki payına bakıldığında, oransal olarak düşüş göstermektedir. Oransal olarak bu düşüşün sebebi, TL'nin değer kaybetmesine, faiz oranlarındaki artışa ve kâr hacmindeki yavaşlamaya bağlanabilir.

Tablo 3: Türk Bankacılık Sektörü Sermaye Yeterlilik Oranı (Milyar TL)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Yasal Öz Kaynaklar	138	158	196	223	271	306	347	419
Risk Ağırlıklı Varlıklar	725	954	1.099	1.461	1.663	1.968	2.229	2484
Sermaye Yeterlilik Oranı %	18,97	16,55	17,86	15,28	16,28	15,56	15,57	16,87

Kaynak: BDDK, “Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri” Raporlarından derlenmiştir.

Sermaye yeterlilik oranı oransal büyüklük olarak %16'nin üzerinde olması fena sayılmamakta, hatta güçlü bir sermaye yapısına işaret etmektedir. Çünkü Basel kriterlerine göre sermaye yeterlilik oranı %8 olarak belirlenmektedir. Ancak oranın yıllar itibariyle düştüğü görülmektedir. Sermaye yeterlilik oranındaki düşüşün en önemli sebepleri, yabancı para kredilerinin TL karşılıklarının artması, kredi stokundaki hızlı artış ve bireysel kredilerde risk ağırlıklarının yüksekliliği olarak sayılabilir.

Türk Bankacılık Sektörü Sermaye Yeterlilik Oranı, BDDK'nın belirlediği en düşük düzey olan %12'den oldukça yüksek bir düzeyde seyretmektedir. Sektörün sermaye yeterliliğinin yüksek olması finansal dalgalanmalara karşı sektörün güçlü durmasını sağlamaktadır. Bu durum, Türkiye Bankacılık kesiminin 2008 küresel krizinden neden eskisine göre daha az etkilendiğini açıklamaktadır.

2017 yılı temel göstergeleri; Türk Bankacılık sektörünün risklere dayanabilecek ödeme sistemlerinin etkili olarak çalıştığını, beklenmedik şoklara dirençli olmasını sağlayabilecek ve büyümenin finansmanını destekleyebilecek güçte bir bilanço yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca

sektörün operasyonel alt yapısını yeni teknolojiler ile desteklenmektedir. Bir yandan şube ağı hızla gelişirken diğer yandan mobil uygulamalar ile bankacılık sektörü kredi dışı finansal hizmetleri de çeşitlendirme yoluna giderek finansal sektörün büyümesine de katkı sağlamaktadır (Işıl, G. ve diğerleri, 2016).

5. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KARLILIK ORANLARI

Finans teorisinde, bankaların karlılığını ölçmek için çeşitli oranlar kullanılmaktadır. Bu karlılık oranlarından biri olan aktiflerden sağlanan getiri, aktif karlılığı olarak söylenir.

$$\text{Aktif kârlılığı} = \text{Net Gelir/Toplam Aktifler}$$

Olarak hesaplanır. Bankaların aktif kârlılık oranı, sanayi ve hizmet şirketlerine nispetten daha düşüktür. Bu oranın büyüklüğü, bankaların ölçeğine göre de değişmektedir. Bazı dönemlerde küçük bankaların aktif karlılık oranları büyük bankaların oranlarını aşmakta, bazen de tersi gerçekleşmektedir (Tunay, K. B. Silpagar, M. 2006).

Bu karlılık oranlarından biri de özkaynak karlılığıdır. Bankaların hissedarlarının veya ortaklarının bankaya koymuş oldukları sermayeleri üzerinden elde edilen karlılığı göstermektedir. Bankaların öz kaynak karlılığı; bankaların gelir tablolarındaki vergi sonrası net karının toplam öz kaynaklarına oranlanması sonucu şu şekilde elde edilmektedir (Takan ve Boyacıoğlu, 2013: 106-107) :

$$\text{Özsermaye Karlılığı} = (\text{Vergi Sonrası Net Kar/Toplam Özsermaye})$$

Tablo 4: Türk Bankacılık Sektöründe Karlılık Göstergeleri

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aktif Karlılığı	2,2	1,6	1,7	1,4	1,2	1,48	1,89	2,04
Öz kaynak Karlılığı	16,5	13,8	13,0	12,8	12,2	11,28	14,28	16,04

Kaynak: TBB, ilgili yıllar, BDDK, (2016)

Tablo 5: Sahipliklerine Göre Türk Bankacılık Sektöründe Karlılık Göstergeleri

Yıllar	2015	2016	2017
Kârlılık (milyar TL)			
Kamu	10,72	13,50	18,17
Yerli Özel	9,08	14,18	17,38
Yabancı	6,25	9,85	13,57
Toplam	26,05	37,53	49,12
Öz Kaynak Karlılığı (yüzde)			
Kamu	13,94	15,13	17,38
Yerli Özel	10,33	14,61	15,17
Yabancı	11,28	12,85	15,57
Sektör	11,28	14,28	16,04
Aktif Kârlılığı %			
Kamu	1,91	2,10	2,18
Yerli Özel	1,35	1,90	1,98
Yabancı	1,18	1,64	1,95
Sektör	1,48	1,89	2,04

Kaynak: BDDK, (2017)

Aralık 2017 dönemi itibariyle Bankacılık sektörünün gelir tablosunda faiz geliri 247 milyar TL ve faiz gideri 134 milyar TL, net dönem kârı yaklaşık 49 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Aralık 2017 dönemi net kârı, 2016 yılının aynı dönemine göre kamu, yerli özel ve yabancı banka gruplarında artış göstermiştir. Bankacılık sektörünün özkaynak kârlılığı da geçen yılın aynı dönemine göre artış göstermiştir. Bankacılık sektörünün Aralık 2017 dönemi aktif kârlılığı geçen yılın aynı dönemine göre artmıştır.

Bankanın gelir getiren aktiflerinin kabaca üçe ayrılabilirliğini biliyoruz: Kredi portföyü, menkul değerler portföyü ile ücret ve komisyon geliri kazandıran bankacılık hizmetleri. Gerçekçi bir performans analizi için, bu üç aktif grubunun ayrı ayrı izlenmesi de son derece önemlidir. Böyle bir analizin sonucunda, menkul değerler portföyünden elde edilen getirinin toplam gelirler içindeki payının yüksek olması gibi bir durumla karşılaşılabilir. Böyle bir durumda, bankanın gerçek verimliliğinin belirlenebilmesi için, menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerden arındırılmış bir aktif karlılığı hesaplanması yerinde olacaktır. Özetlenecek olursa; gelir getiren aktiflere dayalı bir performans

analizi bu aktiflerin niteliklerine göre oluşturulmuş gruplar bazında yapılmalı ve aktif karlılık buna göre yorumlanmalıdır (Harrington, 1987: 94-96). Ancak bu tarz bir analiz yapmak için gerek BDDK, gerekse TBB'nin kamuya açık verileri yeterli değildir. Tek tek bankadan alınacak söz konusu bankanın özel verileri ile analiz yapılabilir.

6. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE MEVDUATIN KREDİYE DÖNÜŞÜMLERİ

Tablo 6: Toplam Mevduat Ve Krediye Dönüşüm Oranı

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mevduat (milyar TL)	617	695	772	946	1.053	1.245	1.454	1.711
Krediler (milyar TL)	510	660	764	1.002	1.182	1.411	1.634	1.988
Kredi/mevduat oranı	0,83	0,95	0,99	1,06	1,12	1,13	1,12	1,16

Kaynak: BDDK, (2016),

Aralık 2017 döneminde kredi tutarı 1,988 trilyon TL olurken, mevduat tutarı 1,711 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Mevduatın krediye dönüşüm oranı Aralık 2017 dönemi itibarıyla 1,16 olarak gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle, toplam mevduatın %116'si kadar kredi verilmiştir.

Tablo 7: Toplam Mevduatın Türk Parası Ve Yabancı Para Cinsinden Değerleri Ve Krediye Dönüşümü* (Milyar TL.)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TP mevduatı	434	460	520	594	661	715	845	954
Döviz Tevdiat Hesabı	181	221	233	331	375	519	591	732
Türk Parası kredileri	384	485	588	753	881	1.013	1.131	1.414
Yabancı para kredileri	142	198	206	295	360	472	603	684
Kıymetli maden	2	14	19	21	16	11	17	17
Not: TP= Türk Parası, *Katılım fonları da mevduata dâhildir.								

Kaynak: BDDK, (2016)

Tablo 8: Toplam Mevduatın Türk Parası ve Yabancı Para Cinsinden Değerleri ve Krediye Dönüşümü (%)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TP mevduatı	0,70	0,66	0,67	0,63	0,58	0,58	0,60	0,56
Döviz Tevdiat Hesabı	0,29	0,32	0,31	0,35	0,42	0,42	0,40	0,43
Türk Parası kredileri	0,73	0,71	0,74	0,72	0,68	0,65	0,69	0,71
Yabancı para kredileri	0,27	0,29	0,26	0,28	0,32	0,35	0,27	0,34
Kıymetli maden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tablo 6'daki değerler yüzde olarak ifade edilmiştir. Rakamlar yuvarlatılarak hesaplandığı ve kıymetli maden oranı %1'den düşük olduğundan hesaba katılmadığı için toplamları %100'e eşit çıkmamaktadır.

İktisatçılar paranın dört tane fonksiyonu olduğunu ileri sürerler. Bu fonksiyonlar:

- 1) mübadele aracı olması,
- 2) hesap birimi ya da değer ölçüsü olması
- 3) değer biriktirme ya da tasarruf aracı olması ve
- 4) borç ödeme aracı olması.

Paranın malların satın alınmasını ve satılmasını gerçekleştirmek için aracı olarak kullanılması, paranın mübadele aracı olması demektir. Paranın hesap birimi ya da değer ölçüsü olması, bütün malların ortak değer ölçüsü olarak para ile ifade edilmesidir. Paranın değer biriktirme ya da tasarruf aracı olması, gelirlerimizden harcamadığımız miktarının para ile saklanması ya da tutulması anlamında kullanılır. Genellikle tasarruflara servet denilir ve insanlar servetlerini para, tahvil, hisse senedi, iştirakler ve gayrimenkul v. b. araçlar şeklinde tutarlar. Son olarak, paranın borç ödeme aracı fonksiyonu, borçların para ile belirlenmesi ve ödeme zamanı gelince, para ile ödenmesi şeklinde ifade edilebilir.

Milli para fonksiyonunu yitirdiği takdirde, başka paralar veya araçlar para yerine kullanılmaya başlar. Bazen bir ülkenin kendi parası mübadele ve hesap birimi araca olma fonksiyonlarını yerine getirdiği takdirde, diğer iki fonksiyonu yani değer biriktirme ve borç ödeme fonksiyonunu yitirebilir. Enflasyondaki olası beklenen artışlar, devalüasyon beklentileri milli paranın son iki fonksiyonunu yerine getirmede yetersiz kalabilir. Böyle bir durumda ülke parasına olan güven azalır, bu iki fonksiyonu icra edecek başka araçlar ya da paralar milli paranın yerine geçmeye başlar. "Para ikamesi" ya da "dolarizasyon"

olarak ifade edilen böyle bir durum, Türkiye’de olduğu gibi, sık sık birçok ülkede yaşanan bir olgudur. Dolarizasyon derecesini döviz tevdiat hesabındaki değere göre belirleyebiliriz. Ancak bankalara dönmeyen, döviz ve altın olarak bulundurulmuş miktarın ne kadar olduğu ile ilgili resmi bir veri yoktur. Tablo 7’den de anlaşılacağı gibi, 2014-2015 yıllarında bankalardaki döviz tevdiat hesabı toplam mevduatın %42’sine ulaşmış iken, 2016 yılında %30’a gerilemiştir. Bu gerilemeye “Dövizini bozdur, Türk lirasına geç” kampanyasını etkili olduğu düşünülebilir. Ancak bu durumu 2017 yılında tersine çeviren bir süreç başlamış, oran bu sefer %43 yükselmiş ve 2018 yılında da artmaya devam etmektedir.

Bankalar ayrıca açık pozisyonlarını kapatmış ve 2005 ile 2008 yılı hariç döviz varlıkları yükümlülüklerini aşmıştır. Bilindiği gibi; bankaların yabancı para cinsinden yükümlülüğü, yabancı para cinsinde alacağından yüksek ise açık pozisyon ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle, yabancı para cinsindeki aktiflerin yabancı para cinsindeki pasiflerden düşük oluşu açık pozisyonu ifade eder. 1994 ve 2001 krizlerinde bankaların açık pozisyonları çok yüksek olduğu için, döviz kurundaki yüksek artışlar bankaların büyük ölçüde zarar etmelerine yol açtı, her iki krize finansal kiriz denilmesinin nedeni de budur.

Aralık 2017 döneminde toplam mevduatın, 954 milyar TL’si Türk Parası ve katılım fonlarından, 732 milyar TL’si Döviz Tevdiat Hesabı ve katılım fonlarından, 17 milyar TL’si kıymetli maden hesaplarından oluşmaktadır. Mevduatın %60’ı gerçek kişi mevduatından oluşurken, ticari ve diğer kuruluşlar mevduatının payı %36 ve resmi kuruluş mevduatının payı %4 olarak gerçekleşmiştir.

Açılış vadelerine göre toplam mevduat içerisinde vadesiz mevduatın payı %20 ve 1-3 ay arası mevduatın payı %54’dür. Başka bir ifadeyle, mevduatın çok büyük bir oranı çok kısa vadeli mevduattan oluşmaktadır.

Tablo 9: Kredi Türleri

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tüketici kredileri ve kredi kartları	173	224	266	332	356	385	420	488
KOBİ kredileri	125	163	200	271	333	389	422	513
Ticari ve kurumsal krediler	228	296	329	444	551	711	893	1.097
Toplam Krediler	526	683	795	1.047	1.241	1.485	1.734	2.098

Kaynak: BDDK, (2017),

2017 Aralık ayı itibariyle ticari ve kurumsal krediler 1.097 milyar TL, KOBİ kredileri 513 milyar TL ve tüketici kredileri ve kredi kartları 488 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Aralık 2017 döneminde tüketici kredileri bir önceki çeyreğe göre artarak 488 milyar TL'ye olarak gerçekleşmiştir. Konut kredisi, bireysel kredi kartları ile ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri sırasıyla 164 milyar TL, 82 milyar TL ve 167 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bireysel krediler içerisinde ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinin payı %40, konut kredisinin payı %39 kredi kartlarının payı ise %20 olarak gerçekleşmiştir. Kredilerin içerisinde ticari ve kurumsal kredilerin payı %52, Kobi kredilerinin payı %23 ve tüketici kredilerinin (kredi kartları dâhil) payı %25'dür.

Tablo 10: Seçilmiş Sektörlerin Toplam Krediler İçerisindeki Payı (2016-2017)

YILLAR	2016	2017
Sektör	Oran	Oran
İnşaat	8,12	8,64
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	8,02	9,02
Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Ürt. Dağıt. San.	6,98	6,66
Tarım	4,04	3,99
Perakende Ticaret ve Kişisel Ürünler	3,82	4,6
Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	3,03	3,15
Araştırma Danışmanlık Reklam ve Diğer faaliyetler	3,03	3,32
Metal Ana San. ve İşlenmiş Maden Ürt. San.	2,94	2,96
Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	2,90	2,96
Oteller	2,33	2,27

Kaynak: BDDK, (2017)

Toplam krediler içerisinde inşaat sektörü %8,64, toptan ticaret ve komisyonculuk sektörü ise %9,02 olarak en büyük paylara sahiptir.

Tablo 11: KOBİ Kredilerin Gelişimi (Milyar TL)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Orta büyüklükteki işletmeler	51	65	83	115	133	157	172	213
Küçük işletmeler	32	43	63	86	111	133	140	166
Mikro işletmeler	43	55	54	71	88	99	110	134
Toplam	125	163	200	271	333	389	422	513

Kaynak: BDDK, (2017)

SONUÇ

2000 yılına gelindiğinde Türk Bankacılık sektörü kırılgan bir yapıya dayanmıştı. Kasım 2000 ve Şubat 2001 bankacılık krizlerinin temel sebebi bankaların bu kırılgan yapısıdır. Sistemin temel zayıflıkları; öz kaynak yetersizliği, küçük ölçekli bankacılık yapısı, zayıf bir aktif yapısının varlığı, kamu bankalarının sektör içindeki ağırlığının fazla olması, vade uyumsuzluğu ve kontrol edilemeyen açık pozisyonlar gibi piyasa risklerine karşı aşırı derecede duyarlılığın yanı sıra; iç denetim, risk yönetimi ve kurumsal yönetimin yetersiz düzeyde olması olarak sayılabilir (BDDK, 2001: 8).

Krizden çıkış yolu olarak; bankaların fon sorunlarını en kısa sürede çözmek, özel bankaları sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, sektörde denetim ve gözetim etkinliğini arttıracak yasal ve kurumsal bir çerçeveyi geliştirmek, mali sektörü istikrarsızlığa götüren kamu bankalarını güçlendirmek, bu bankaların sistem üzerinde çok ağır olan maddi yükünü azaltmak ve krizde zarar gören bankaları ıslah etmek amacıyla Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programını hazırlamış; 15 Mayıs 2001 tarihinde diğer kamu otoriteleri ve sektör temsilcileri ile yakın işbirliği içinde uygulamaya konulmuştur (Sümer, 2016).

Gelinen noktada Türk Bankacılık Sektörü son derece sağlam mali yapısı, güçlü ve özerk üst kurulları, etkin denetim mekanizması, çağdaş bankacılık anlayışı, üstün teknoloji kullanımı, yetişmiş kalifiye insan gücü ve üstün hizmet kalitesiyle gelişmiş Avrupa ve dünya devletleri bankalarını aratmayacak düzeye erişmiştir.

Bankacılık ve finans sektöründeki uluslararası kuruluşlar ve yapılan düzenlemeler konusunda Türkiye, gelişmiş AB üyesi veya diğer dünya devletlerinden hiçbir konuda geri kalmamış, düzenleme, uygulama ve yenilikleri vakit geçirmeden uygulamıştır. Örnek vermek gerekirse Basel I, II ve III kriterlerine uygunluk konusunda Türkiye birçok ülkeden daha iyidir.

Türk bankacılık sektörünün yıllar itibariyle verileri incelenmiştir. Bu verilerden hareketle, Türk bankacılık sektörüne ilişkin olumlu yönler şöyle sıralanabilir:

- Güçlü bir sermaye yapısına sahip oldukları görülmektedir. Sermaye yeterlilik oranı %17'lerde seyretmektedir.
- Toplam aktif büyüklüğü ülkenin GSYH'sından daha büyük bir değere ulaşmıştır.
- Aktif kârlılığı %2 ve özsermaye kârlılığı % 16 olarak kârlı bir durumda yapılarını devam ettirmektedirler.

- Takipteki alacaklar değeri gayet düşük düzeydedir, toplam aktiflerin %1'i kadarlık bir orana sahiptir.
- Topladığı mevduattan daha fazla kredi verme imkânına ulaşmıştır. Mevduatın krediye dönüşüm oranı %116 olmuştur.
- Döviz açık pozisyonları bulunmamaktadır. Aksine artı döviz bakiyeleri mevcuttur.

Bankalar açık pozisyonlarını kapatmış ve 2005 ile 2008 yılı hariç döviz varlıkları, döviz yükümlülüklerini aşmıştır.

Olumsuz yanları ise; aşağıdaki tablodan da izleneceği gibi, mevduatın önemli bir kısmının döviz cinsine dönüştürülmüş olmasıdır. 2015 yılında mevduatın yüzde 41,6'sı yabancı para cinsinde tutulurken, bu oran 2018 yılında Türk parası oranını geçerek yüzde 49,7'ye ulaşmıştır. Bu durum hem Türk Bankacılığını olumsuz etkilemekte hem de döviz kurundaki yükselişin sebebi olarak görülmektedir.

Tablo 12: Mevduatın para türlerine göre dağılımı

Yıllar	2015	2016	2017	2018 Haziran	2018 Eylül
Toplam	1245	1453	1711	1899	2136
YP*	519	591	732	862	1062
TP**	715	845	954	1003	1035
YP Yüzde	41,6	40,6	42,7	45,3	49,7
TP Yüzde	57,5	58,1	55,7	52,8	48,5
*YP= Yabancı para, **TP= Türk parası Mevduatın %2'si kıymetli maden depo hesaplarından oluşmaktadır.					

Mevduatın %61'i gerçek kişi mevduatından oluşurken, ticari ve diğer kuruluşlar mevduatının payı %36 ve resmi kuruluşlar mevduatının payı %3'tür. Bankacılık sektöründe gerçek kişi mevduatının yüksek oranda olması beklenen bir sonuçtur, ancak bu mevduatların vade yapılarına baktığımızda çok kısa vadeli mevduattan oluştuğu görülmektedir. Açılış vadelerine göre, toplam mevduat içerisinde vadesiz mevduatın payı %22 ve 1-3 ay arası mevduatın payı %54'tür. Bu bağlamda mudilerin bankacılık sektörüne güveninin zayıf olduğu, söylenti ve paniğe bağlı olarak bankalardan fon çekme ya da para türlerini değiştirme eylemlerinde bulunabilecekleri beklenebilir. Bu yapı Türk bankacılık sektörünün en zayıf noktalarından bir tanesini oluşturmaktadır.

Tablo 13: Büyüklük bakımından Türk Bankalarının Avrupa Birliği bankaları ile mukayesesi

	Aktif /GSYH (%)	Kredi/GSYH (%)	Mevduat/GSYH (%)
Avrupa Birliği (2014)	314	171	157
Türkiye (2016)	105	71	60
Kaynak: Sümer, G., (2016).			

AB ülkeleri ortalama bankacılık sektör büyüklükleri ile Türk Bankacılık Sektörü büyüklükleri incelendiğinde; Aktiflerin GSYH'ya oranı Avrupa Birliği üyesi devletler ortalaması 2014 yılında %314 iken bu oran Türkiye için %111'dir. Bu oran hesabıyla Türkiye'deki Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün Avrupa Birliği ortalamasına ulaşması için yaklaşık %180 oranında daha büyümesi gerektiği görülmektedir. Benzer büyüklük farkları hem kredilerin hem de mevduatın GSYH oranı bakımından da görülmektedir. Bu iki kriter açısından da Avrupa Birliği bankalarının Türk bankacılık sektör büyüklüğünün iki katı kadar oldukları görülmektedir.

KAYNAKÇA

- BDDK,(2003), Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu- (VII), Ekim 2003.
- BDDK, (2017), BDDK, “Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri” ilgili yıllar.
- BDDK, (2015), Türk Bankacılık Sistemi Temel Göstergeleri, 2015).
- BDDK, (2001), Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı, Ankara.
- Erdem, E. (2014), Para Banka ve Finansal Sistem, Detay Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara.
- Ergin, F., (1980), Kredi Sistemleri, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını,
- HARRINGTON, R. (1987), Asset and Liability Management by Banks, Paris: O.E.C.D. (nakleden Tunay, K.B., Silpagar, M. 2006)
- Işıl, G., Yücememiş, B., T., Alkan, U. (2016), “Tasarrufların Yatırıma Dönüşmesinde Banka Kredilerin Rolü”, Ekonomik Yorumlar, Yıl:53, Sayı, 622, Aralık 2016.
- Sümer, G., (2016) “Türk Bankacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi Ve AB Bankacılık Sektörü İle Karşılaştırılması” Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 18/2 (2016) 485-508

- Tunay, K. B., A. Silpar, M., (2006), “Türk Ticari Bankacılık Sektöründe
- Takan, M. ve Boyacıoğlu, M.A., 2013, Bankacılık, (Teori, Uygulama ve Yönetim), Nobel Yayınları, Ankara
- T.C. Ziraat Bankası ve T. Halk Bankası Hazine Alacakları Detay Raporu, Hizmet İçi Doküman, Ankara, Nisan 2002.
- T.C. Ziraat Bankası (2002), Yeniden Yapılandırma ve Özelleştirmeye Hazırlık Raporu, Aralık 2002 s.45.
- T.C.M.B. (2002), Bankacılık Sektörü Raporu 2002,
- T.C.M.B. (2016) Finansal İstikrar Raporu
- T.C.M.B. (2011), Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim.